

DOMSTOLENS DOM (Anden Afdeling)

7. september 2006 *

I sag C-180/04,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 234 EF, indgivet af Tribunale di Genova (Italien) ved afgørelse af 15. marts 2004, indgået til Domstolen den 16. april 2004, i sagen:

Andrea Vassallo

mod

**Azienda Ospedaliera Ospedale San Martino di Genova e Cliniche Universitarie
Convenzionate,**

har

DOMSTOLEN (Anden Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, C.W.A. Timmermans, og dommerne R. Schintgen (refererende dommer), R. Silva de Lapuerta, G. Arestis og J. Klučka,

* Processprog: italiensk.

generaladvokat: M. Poiares Maduro
justitssekretær: M. Ferreira,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 14. juli 2005,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

- Andrea Vassallo ved avvocati G. Bellieni og A. Lanata

- Azienda Ospedaliera Ospedale San Martino di Genova e Cliniche Universitarie Convenzionate ved avvocato C. Ciminelli

- den italienske regering ved I.M. Braguglia, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato P. Gentili

- den græske regering ved A. Samoni-Rantou, E. Mamouna, M. Apessos og I. Bakopoulos, som befuldmægtigede

- Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved N. Yerrell og A. Aresu, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 20. september 2005,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af § 1, litra b), og § 5 i rammeaftalen vedrørende tidsbegrænset ansættelse, der blev indgået den 18. marts 1999 (herefter »rammeaftalen«) og er opført som bilag til Rådets direktiv 1999/70/EF af 28. juni 1999 om rammeaftalen vedrørende tidsbegrænset ansættelse, der er indgået af EFS, UNICE og CEEP (EFT L 175, s. 43).

- 2 Anmodningen er blevet fremsat under en retssag mellem Andrea Vassallo og dennes arbejdsgiver Azienda Ospedaliera Ospedale San Martino di Genova e Cliniche Universitarie Convenzionate (hospitalet i San Martino, Genova, og sygekasse-omfattede universitetsklinikker, herefter »hospitalet«) vedrørende undladelsen af at forny den ansættelseskontrakt, som var indgået mellem parterne.

Retsforskrifter

Fællesskabsbestemmelser

- 3 I henhold til rammeaftalens § 1 er formålet

»a) at forbedre kvaliteten ved tidsbegrænset ansættelse gennem anvendelsen af princippet om ikke-diskrimination

b) at fastsætte rammer, der skal forhindre misbrug hidrørende fra flere på hinanden følgende tidsbegrænsede ansættelseskontrakter eller ansættelsesforhold.«

4 I henhold til rammeaftalens § 2, stk. 1, finder den »[...] anvendelse på alle med tidsbegrænset ansættelse, som har en ansættelseskontrakt eller indgår i et ansættelsesforhold, som defineret ved lov, kollektiv aftale eller gældende praksis i den enkelte medlemsstat«.

5 Rammeaftalens § 5 bestemmer:

»1. For at forhindre misbrug hidrørende fra anvendelsen af flere på hinanden følgende tidsbegrænsede ansættelseskontrakter eller ansættelsesforhold fastsættes, medmindre der allerede findes tilsvarende retsregler, bestemmelser af medlemsstaterne — efter høring af arbejdsmarkedets parter i henhold til national lovgivning, kollektive aftaler eller praksis — og/eller af arbejdsmarkedets parter, hvorved der tages hensyn til behovene inden for bestemte sektorer og/eller blandt bestemte kategorier af arbejdstagere, og som regulerer et eller flere af følgende forhold:

a) objektive omstændigheder, der kan begrunde en fornyelse af sådanne kontrakter eller ansættelsesforhold

b) den maksimale samlede varighed af flere på hinanden følgende tidsbegrænsede ansættelseskontrakter eller arbejdsforhold

c) antallet af gange sådanne kontrakter eller ansættelsesforhold kan fornyes.

2. Medlemsstaterne — efter høring af arbejdsmarkedets parter — og/eller arbejdsmarkedets parter fastsætter, hvor det er hensigtsmæssigt, under hvilke betingelser tidsbegrænsede ansættelseskontrakter og ansættelsesforhold er at anse som:

a) »flere på hinanden følgende«

b) tidsubegrænsede kontrakter eller ansættelsesforhold.«

6 I henhold til artikel 2, stk. 1, i direktiv 1999/70 sætter medlemsstaterne de nødvendige love og administrative bestemmelser i kraft for at efterkomme direktivet senest den 10. juli 2001.

De nationale bestemmelser

7 Den nationale lovgiver har ved lov nr. 422 af 29. december 2000 om overholdelse af de forpligtelser, der påhviler Italien som medlem af De Europæiske Fællesskaber — fællesskabslov 2000 (Supplemento ordinario til GURI nr. 16 af 20.1.2001, herefter »lov nr. 422/2000«), bemyndiget regeringen til at udstede lovbekendtgørelser, der indeholder de fornødne bestemmelser med henblik på at gennemføre de fællesskabsdirektiver, som er anført i bilag A og B til loven. I bilag B indgår bl.a. direktiv 1999/70.

8 Det er i lovens artikel 2, stk. 1, litra b), fastsat, at »for at undgå konflikter mellem de gældende regler inden for de enkelte sektorer, der er berørt af de bestemmelser, som skal gennemføres, indføres de nødvendige ændringer eller tilføjelser [...]«. I samme

bestemmelses litra f) er det fastsat, at »lovbekendtgørelserne i hvert tilfælde skal sikre, at de pågældende bestemmelser — inden for de områder, der er omfattet af de direktiver, som skal gennemføres — fuldt ud er i overensstemmelse med forskrifterne i direktiverne [...]«.

- 9 Den italienske regering vedtog den 6. september 2001, med hjemmel i artikel 2, stk. 1, litra f), i lov nr. 422/2000, lovbekendtgørelse nr. 368 om gennemførelse af direktiv 1999/70/EF om rammeaftalen vedrørende tidsbegrænset ansættelse, der er indgået af EFS, CEEP og UNICE (GURI nr. 235 af 9.10.2001, s. 4, herefter »lovbekendtgørelse nr. 368/2001«).
- 10 Artikel 1, stk. 1, i lovbekendtgørelse nr. 368/2001 bestemmer, at »indgåelsen af tidsbegrænsede ansættelseskontrakter kan begrundes i tekniske forhold eller tvungende hensyn til produktion, organisation eller udskiftning af arbejdstagere«.
- 11 I henhold til artikel 4, stk. 1, i lovbekendtgørelse nr. 368/2001 kan ansættelseskontrakten forlænges en enkelt gang, hvis varigheden af den første kontrakt ikke overstiger tre år, »under forudsætning af, at forlængelsen begrundes objektivt, og at forlængelsen vedrører de samme arbejdsopgaver, som var genstand for den tidsbegrænsede kontrakt«. I et sådant tilfælde må kontraktens samlede varighed ikke overstige tre år.
- 12 Artikel 5 i lovbekendtgørelse nr. 368/2001 med overskriften »Udløb af fristen og sanktioner. Flere på hinanden følgende kontrakter«, bestemmer:

»1. Hvis ansættelsesforholdet fortsætter efter udløbet af den oprindeligt fastsatte frist, eller det efterfølgende forlænges i medfør af artikel 4, er arbejdsgiveren forpligtet til at betale arbejdstageren et løntillæg for hver dag, ansættelsesforholdet videreføres, svarende til 20% indtil den 10. efterfølgende dag og 40% for hver yderligere dag.

2. Hvis ansættelsesforholdet fortsætter efter den 20. dag i tilfælde af en kontrakt af mindre end 6 måneders varighed eller efter den 30. dag i andre tilfælde, anses kontrakten for at være indgået for ubestemt tid efter udløbet af de nævnte frister.

3. Når en arbejdstager genansættes tidsbegrænset som omhandlet i artikel 1 inden ti dage efter udløbet af en kontrakt på op til seks måneders varighed eller inden tyve dage efter udløbet af en kontrakt på over seks måneders varighed, anses den seneste kontrakt for at være indgået tidsbegrænset.

4. Når der er tale om to efterfølgende tidsbegrænsede ansættelser — idet der herved forstås sådanne ansættelser, der gennemføres, uden at kontinuiteten har været afbrudt — anses ansættelsesforholdet for at være indgået på ubestemt tid regnet fra den dato, hvor den første kontrakt blev indgået.«

13 Artikel 10 i lovbekendtgørelse nr. 368/2001 indeholder en liste over tilfælde, hvor de nye bestemmelser om tidsbegrænsede kontrakter ikke finder anvendelse. Den offentlige sektor er ikke omfattet heraf.

14 Lovbekendtgørelse nr. 368/2001 trådte ifølge den forelæggende ret i kraft den 21. september 2001. Artikel 11, stk. 1, bestemmer, at »fra denne dato bliver [...] alle bestemmelser, der er uforenelige [med direktivet], og som ikke udtrykkeligt er nævnt i denne lovbekendtgørelse, ophævet«. Det tilføjes i bestemmelsens stk. 3, at »de individuelle kontrakter, der er indgået under den tidligere gældende lovgivning, fortsat har virkning, indtil de udløber«.

- 15 Desuden bestemmer artikel 36 i lovbekendtgørelse nr. 165 af 30. marts 2001 vedrørende tilrettelæggelsen af arbejdet i den offentlige sektor (Supplemento ordinario til GURI nr. 106 af 9.5.2001, herefter »lovbekendtgørelse nr. 165/2001«) følgende:

»1. De offentlige myndigheder sikrer, under overholdelse af de ovenstående bestemmelser om antagelse af personale, anvendelsen af de fleksible kontraktformer ved rekruttering og ansættelse af nyt personale, der er foreskrevet i civillovbogen og i lovene om lønnet beskæftigelse i virksomheder. I de landsdækkende kollektive overenskomster fastsættes regler om tidsbegrænsede ansættelseskontrakter, om lærlingekontrakter, om andre kontrakter med henblik på oplæring samt om udførelse af midlertidigt arbejde [...]

2. Under alle omstændigheder kan offentlige myndigheders tilsidesættelse af ufravigelige bestemmelser vedrørende rekruttering og ansættelse af arbejdstagere ikke medføre, at der indgås tidsbegrænsede ansættelsesforhold med disse myndigheder, uden at dette berører muligheden for, at myndighederne i øvrigt ifalder ansvar eller pålægges en sanktion. Den pågældende arbejdstager har krav på erstatning for den skade, der forårsages under udførelsen af arbejde i strid med ufravigelige bestemmelser. Myndighederne har pligt til at inddrive beløb, der er betalt i den anledning, hos den ansvarlige ledelse, såfremt tilsidesættelsen er sket med forsæt eller ved grov uagtsomhed.«

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 16 Sagsøgeren i hovedsagen blev ansat som køkkenmedarbejder af hospitalet i henhold til to på hinanden følgende tidsbegrænsede kontrakter; hvoraf den første omfattede perioden fra den 5. juli 2001 til den 4. januar 2002, den anden blev indgået den 2. januar 2002, hvorved perioden blev forlænget til den 11. juli 2002.

- 17 Sagsøgerens anden kontrakt blev ikke forlænget af hospitalet ved udløbet, og hospitalet afskedigede formelt sagsøgeren, da han mødte op på arbejde ved udløbet af kontrakten.
- 18 Sagsøgeren i hovedsagen har anfægtet beslutningen om afskedigelse for Tribunale di Genova, med påstand om dels, at det med hjemmel i lovbekendtgørelse nr. 368/2001 fastslås, at der forelå et tidsubegrænset ansættelsesforhold med hospitalet, dels at hospitalet tilpligtes at betale ham skyldig løn samt erstatning for det lidte tab.
- 19 Hospitalet har gjort gældende, at artikel 5 i lovbekendtgørelse nr. 368/2001 ikke finder anvendelse i det foreliggende tilfælde, eftersom det i henhold til artikel 36 i lovbekendtgørelse nr. 165/2001 er forbudt de offentlige myndigheder at indgå tidsubegrænsede ansættelseskontrakter.
- 20 Den forelæggende ret finder, at lovbekendtgørelse nr. 368/2001 ikke har ophævet artikel 36 i lovbekendtgørelse nr. 165/2001, der er en *lex specialis* som følger af de forfatningsretlige principper på området for driften og tilrettelæggelsen af de offentlige tjenester.
- 21 Den forelæggende ret har i den forbindelse henvist til dom nr. 89 af 13. marts 2003, afsagt af Corte costituzionale (Forfatningsdomstolen), hvoraf det følger, at artikel 36, stk. 2, første punktum, i lovbekendtgørelse nr. 165/2001 er i overensstemmelse med de forfatningsretlige principper om lighed og god forvaltningsskik i artikel 3 og 97 i den italienske forfatning. Corte costituzionale fandt, at det grundlæggende princip om, at adgangen til ansættelse i den offentlige sektor finder sted i form af en udvælgelsesprøve i henhold til forfatningens artikel 97, stk. 3, berettiger den forskellige behandling, der finder sted mellem arbejdstagere i henholdsvis den

private sektor og den offentlige sektor i tilfælde, hvor det fastslås, at indgåelsen af flere på hinanden følgende tidsbegrænsede kontrakter er retsstridig.

22 Det er imidlertid ifølge den forelæggende ret udelukket, at den italienske lovgiver med lovekendtgørelse nr. 165/2001 ønskede at gennemføre direktiv 1999/70. Den er i tvivl om, hvorvidt den ordning, der er indført ved lovekendtgørelsens artikel 36, indeholder »tilsvarende retsregler, der forhindrer misbrug« som omhandlet i rammeaftalens § 5, stk. 1. Hertil kommer, at hvis det tiltrædes, at Den Italienske Republik ikke har gennemført direktivet fuldstændigt, eftersom den kun har gennemført direktivet for så vidt angår ansættelsesforhold i den private sektor, ønsker den forelæggende ret oplyst, om direktivet indebærer en særlig rettighed for privatpersoner til en ændring af deres ansættelsesforhold, eller om en sådan tilsidesættelse, henset til det særlige område for tilrettelæggelsen af arbejdet i den offentlige sektor, og følgelig vanskelighederne ved at anvende lovekendtgørelse nr. 368/2001 på dette område, kun kan indebære en ret til erstatning fra medlemsstaten, der ikke har overholdt reglerne, som omhandlet i den retspraksis, der begyndte med dom af 19. november 1991, Francovich m.fl. (forenede sager C-6/90 og C-9/90, Sml. I, s. 5357).

23 Tribunale di Genova har som følge heraf besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal Rådets direktiv 1999/70/EF af 28. juni 1999 (direktivets artikel 1 samt artikel 1, litra b), og artikel 5 i den rammeaftale vedrørende tidsbegrænset ansættelse, der er indgået af UNICE, CEEP og EFS, og som er optaget i direktivet) henset til ligebehandlings- og effektivitetsprincippet (samt hvad særligt Italien angår, henset til de foranstaltninger, som landet har truffet vedrørende ansættelsesforhold ved ikke-offentlige arbejdsgivere) fortolkes således, at det er til hinder for en bestemmelse i national lovgivning såsom artikel 36 i lovekendtgørelse nr. 165 af 30. marts 2001, hvori det ikke er fastsat »under hvilke betingelser tidsbegrænsede ansættelseskontrakter og ansættelsesforhold er at anse for [...] tidsbegrænsede kontrakter eller ansættelsesforhold«, og som tilmed indeholder et grundlæggende og ubetinget forbud mod, at

misbrug af denne form for kontrakts- og ansættelsesforhold giver anledning til, at der etableres et tidsubegrænset ansættelsesforhold?

- 2) Såfremt det første spørgsmål besvares bekræftende, spørges, om borgerne ved [...] direktiv 1999/70/EF [...] (og navnlig direktivets artikel 5), nu hvor fristen for dets gennemførelse er udløbet — og ved de relevante fællesskabsretlige principper — også set i lyset af lovbekendtgørelse nr. 368/2001 og især dets artikel 5, hvorefter konverteringen til et tidsubegrænset ansættelsesforhold er den normale konsekvens af misbrug af den tidsbegrænsede kontrakt eller det tidsbegrænsede ansættelsesforhold — tillægges en aktuel ret, som direkte kan gennemtvinges efter de nationale regler, det er mest relevant at lægge til grund i den konkrete sag (dvs. bestemmelserne i lovbekendtgørelse nr. 368/2001) med henblik på at anerkende, at den pågældende råder over et tidsubegrænset ansættelsesforhold.

- 3) Såfremt spørgsmål 1 besvares bekræftende, og spørgsmål 2 besvares benægtende, spørges, om borgerne ved [...] direktiv 1999/70/EF [...] (og navnlig direktivets artikel 5), nu hvor fristen for dets gennemførelse er udløbet — og ved de relevante fællesskabsretlige principper — udelukkende tillægges et krav på erstatning for det tab, de måtte have lidt ved Den Italienske Republiks manglende gennemførelse af de foranstaltninger, der er egnet til at forhindre misbrug af tidsbegrænsede ansættelseskontrakter og/eller ansættelsesforhold hos offentlige arbejdsgivere.«

Om de præjudicielle spørgsmål

Formaliteten med hensyn til anmodningen om præjudiciel afgørelse

Indlæg for Domstolen

²⁴ Hospitalet er af den opfattelse, at anmodningen om præjudiciel afgørelse ikke bør antages til realitetsbehandling, da direktiv 1999/70 ikke finder direkte anvendelse på

hovedsagen, henset til, at direktiver ikke har direkte, horisontal virkning; hospitalet henhører jo hverken under den italienske stat eller et ministerium. Hospitalet er en selvstændig institution med egen ledelse, der inden for rammerne af driften er forpligtet til at anvende de interne retsregler, som de ikke kan ændre eller fravige.

- 25 Også den italienske regering har gjort gældende, at anmodningen om den præjudicielle afgørelse bør afvises. Den finder anmodningen uden relevans for afgørelsen af tvisten i hovedsagen, eftersom den første kontrakt blev indgået før udløbet af fristen for gennemførelsen af direktiv 1999/70 den 10. juli 2001.

Domstolens bemærkninger

- 26 Hvad for det første angår hospitalets formalitetsindsigelse skal det blot fastslås, at den forelæggende ret ifølge forelæggelseskendelsen antager det som godtgjort, at hospitalet er en offentlig institution i den offentlige sektor. Et direktiv kan imidlertid i fast retspraksis ikke blot påberåbes over for statslige myndigheder, men tillige over for organer eller enheder, som er undergivet statens myndighed eller kontrol, eller som har vidtgående beføjelser i forhold til dem, der følger af bestemmelser, som gælder i forholdet mellem private, som f.eks. lokalforvaltninger eller organer, der, uanset deres retlige form, har til opgave i henhold til en retsakt fra den offentlige myndighed under dennes kontrol at udføre en opgave af offentlig interesse (dom af 22.6.1989, sag 103/88, Fratelli Costanzo, Sml. s. 1839, præmis 31, af 12.7.1990, sag C-188/89, Foster m.fl., Sml. I, s. 3313, præmis 19, og af 5.2.2004, sag C-157/02, Rieser Internationale Transporte, Sml. I, s. 1477, præmis 24).

- 27 Følgelig kan formalitetsindsigelsen på dette punkt ikke tages til følge.

- 28 Hvad dernæst angår den italienske regerings formalitetsindsigelse skal det blot fastslås, at direktiv 1999/70, hvis gennemførelsesfrist udløb den 10. juli 2001, efter sin ordlyd har til formål at forhindre misbrug som følge af anvendelsen af flere på hinanden følgende tidsbegrænsede kontrakter eller ansættelsesforhold, og at direktivets bestemmelser primært vedrører fornyelsen af tidsbegrænsede kontrakter samt de betingelser, der gælder for fornyelsen af disse kontrakter. Fornyelsen af den i hovedsagen omhandlede kontrakt fandt sted den 2. januar 2002, dvs. efter fristen for direktivets gennemførelse i national ret. På denne baggrund kan det ikke med føje hævdes, at fortolkningen heraf er uden relevans for afgørelsen af tvisten i hovedsagen, der verserer for den forelæggende ret.
- 29 Denne formalitetsindsigelse tages derfor heller ikke til følge.
- 30 Det følger af ovenstående overvejelser, at anmodningen om præjudiciel afgørelse skal antages til realitetsbehandling.

Realiteten

Det første spørgsmål

- 31 Med det første spørgsmål, der i det væsentlige er identisk med det spørgsmål, som gav anledning til afsigelsen af dom af dags dato, Marrosu og Sardino (sag C-53/04, trykt i dette hæfte, s. 7213), har den forelæggende ret nærmere bestemt ønsket oplyst, om rammeaftalen skal fortolkes således, at den er til hinder for nationale bestemmelser, der i tilfælde af misbrug som følge af, at en arbejdsgiver i den offentlige sektor anvender flere på hinanden følgende tidsbegrænsede kontrakter

eller arbejdsforhold, udelukker, at disse kontrakter ændres til tidsbegrænsede kontrakter eller ansættelsesforhold, selv om der er fastsat bestemmelser om en sådan ændring for så vidt angår kontrakter og ansættelsesforhold med en arbejdsgiver i den private sektor.

- 32 For at give en besvarelse af spørgsmålet må det som udgangspunkt anføres, at direktiv 1999/70, i modsætning til hospitalets og den italienske regerings påstande, finder anvendelse på tidsbegrænsede kontrakter og ansættelsesforhold, der er indgået med forvaltningen og andre enheder i den offentlige sektor (dom af 4.7.2006, sag C-212/04, Adeneler m.fl., Sml. I, s. 6057, præmis 54).
- 33 Som Domstolen imidlertid har fastslået i præmis 48 i Marrosu og Sardino-dommen, er rammeaftalens § 5 ikke i sig selv til hinder for, at en medlemsstat har forskellige bestemmelser vedrørende misbrug af anvendelsen af flere på hinanden følgende tidsbegrænsede kontrakter og ansættelsesforhold, alt efter om kontrakterne eller forholdene er indgået med en arbejdsgiver fra henholdsvis den private eller den offentlige sektor.
- 34 Som det imidlertid følger af præmis 105 i dommen i sagen Adeneler m.fl., skal den omhandlede medlemsstats interne retssystem — for at nationale bestemmelser som de i hovedsagen omhandlede, hvorved det i den offentlige sektor forbydes at ændre flere på hinanden følgende tidsbegrænsede kontrakter til en tidsbegrænset kontrakt, kan anses for at være i overensstemmelse med rammeaftalen — indeholde andre effektive foranstaltninger for denne sektor, hvorved misbrug af flere på hinanden følgende tidsbegrænsede kontrakter forhindres og eventuelt sanktioneres.
- 35 Hvad angår sidstnævnte betingelse skal det påpeges, at medlemsstaterne i henhold til rammeaftalens § 5, stk. 1, er forpligtet til, effektivt og ufravigeligt, at vedtage mindst en af de foranstaltninger, der opregnes i denne bestemmelse, med henblik på

at forhindre misbrug af flere på hinanden følgende tidsbegrænsede kontrakter eller ansættelsesforhold, hvis der ikke i national ret allerede er fastsat tilsvarende foranstaltninger.

- 36 Hertil kommer, at hvis der ikke i fællesskabsretten, som i det foreliggende tilfælde, er fastsat særlige sanktioner i tilfælde, hvor der ikke desto mindre er konstateret misbrug, påhviler det de nationale myndigheder at vedtage passende foranstaltninger for at imødegå en sådan situation, hvilke foranstaltninger ikke blot skal være forholdsmæssige, men tillige tilstrækkeligt effektive og afskrækkende, således at det sikres, at de regler, der er fastsat til gennemførelse af rammeaftalen, har fuld gennemslagskraft (dommen i sagen Adeneler m.fl., præmis 94).
- 37 Selv om de nærmere gennemførelsesforanstaltninger henhører under medlemsstaternes interne retsorden i medfør af princippet om deres processuelle autonomi, må de dog ikke være mindre gunstige end dem, der gælder for tilsvarende interne forhold (ækvivalensprincippet), og de må heller ikke i praksis gøre det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, der tillægges i henhold til Fællesskabets retsorden (effektivitetsprincippet) (jf. bl.a. dom af 14.12.1995, sag C-312/93, Peterbroeck, Sml. I, s. 4599, præmis 12, og dommen i sagen Adeneler m.fl., præmis 95).
- 38 Heraf følger, at hvis et misbrug af tidsbegrænsede ansættelseskontrakter finder sted, skal en foranstaltning, der på effektiv og tilsvarende vis sikrer beskyttelsen af arbejdstagere, kunne finde anvendelse, således at misbruget sanktioneres behørigt, og konsekvenserne af tilsidesættelsen af fællesskabsretten elimineres. I henhold til selve ordlyden af artikel 2, stk. 1, i direktiv 1999/70 skal medlemsstaterne nemlig træffe »de foranstaltninger, der er nødvendige, for at de til enhver tid kan nå de resultater, der er foreskrevet i dette direktiv« (dommen i sagen Adeneler m.fl., præmis 102).

- 39 Det tilkommer ikke Domstolen at tage stilling til fortolkningen af national ret, denne opgave påhviler udelukkende den forelæggende ret, der i dette tilfælde skal afgøre, om de betingelser, som er anført i de tre forudgående præmisser, er opfyldt med de relevante nationale bestemmelser. Imidlertid kan Domstolen i en præjudiciel forelæggelsessag i givet fald give nærmere oplysninger med henblik på at vejlede den nationale ret i dens fortolkning (jf. dom af 21.2.2006, sag C-255/02, Halifax m.fl., Sml. I, s. 1609, præmis 76 og 77).
- 40 Det bemærkes i den forbindelse, at national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, der fastsætter ufravigelige regler om varigheden og fornyelsen af tidsbegrænsede kontrakter og om retten til erstatning for det tab, arbejdstageren har lidt som følge af en offentlig myndigheds misbrug af flere på hinanden følgende tidsbegrænsede kontrakter eller ansættelsesforhold, efter en umiddelbar betragtning synes at opfylde betingelserne i denne doms præmis 36-38.
- 41 Det tilkommer imidlertid den forelæggende ret at bedømme, i hvilket omfang anvendelsesbetingelserne og den effektive gennemførelse af artikel 36, stk. 2, første punktum, i lovbekendtgørelse nr. 165/2001 udgør en passende foranstaltning til at hindre og i givet fald sanktionere offentlige myndigheders misbrug af flere på hinanden følgende tidsbegrænsede kontrakter eller ansættelsesforhold.
- 42 På baggrund af ovenstående overvejelser skal spørgsmålet besvares med, at rammeaftalen skal fortolkes således, at den i princippet ikke er til hinder for nationale bestemmelser, der i tilfælde af misbrug som følge af, at en arbejdsgiver i den offentlige sektor anvender flere på hinanden følgende tidsbegrænsede kontrakter eller ansættelsesforhold, udelukker, at disse kontrakter ændres til tidsubegrænsede kontrakter eller arbejdsforhold, selv om der er fastsat bestemmelser om en sådan ændring for så vidt angår kontrakter og ansættelsesforhold indgået med en arbejdsgiver i den private sektor, når disse bestemmelser indeholder andre effektive foranstaltninger, hvorved det hindres, og eventuelt sanktioneres, at en arbejdsgiver i den offentlige sektor misbruger flere på hinanden følgende tidsbegrænsede kontrakter.

Det andet og det tredje spørgsmål

- 43 Henset til besvarelsen af det første spørgsmål er det ikke fornødent at besvare det andet og det tredje spørgsmål.

Sagens omkostninger

- 44 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelser af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Anden Afdeling) for ret:

Rammeaftalen vedrørende tidsbegrænset ansættelse, der blev indgået den 18. marts 1999, og som er opført som bilag til Rådets direktiv 1999/70/EF af 28. juni 1999 om rammeaftalen vedrørende tidsbegrænset ansættelse, der er indgået af EFS, UNICE og CEEP, skal fortolkes således, at den i princippet ikke er til hinder for nationale bestemmelser, der i tilfælde af misbrug som følge af, at en arbejdsgiver i den offentlige sektor anvender flere på hinanden følgende tidsbegrænsede kontrakter eller ansættelsesforhold, udelukker, at disse kontrakter ændres til tidsubegrænsede kontrakter eller arbejdsforhold, selv om der er fastsat bestemmelser om en sådan ændring for så vidt angår kontrakter og ansættelsesforhold indgået med en arbejdsgiver i den private sektor, når disse bestemmelser indeholder andre effektive foranstaltninger, hvorved det hindres, og eventuelt sanktioneres, at en arbejdsgiver i den offentlige sektor misbruger flere på hinanden følgende tidsbegrænsede kontrakter.

Underskrifter